

Sıradan İnsanın ve Yaşamın Öyküsü Olarak

Mikro Tarihi Öğrenmek ve Öğretmek

Editörler: Yücel KABAPINAR · Gül TUNCEL

Editörler: Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Prof. Dr. Gül TUNCEL

**Sıradan İnsanın ve Yaşamın Öyküsü Olarak
MİKRO TARİHİ ÖĞRENMEK VE ÖĞRETMEK**

ISBN 978-625-8516-04-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Kasım 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Kitabın ana konusu olan mikro tarih, tarihçilik dünyasının anlam, tanım, özne ve konu kapsamını derinden etkilemiştir. Bütünüyle aynı anlam ve kapsama hizmet etmese de, Annales okulu, mikro tarih ve tarihçiliğin fikir öncülerinden biridir demek yanlış olmayacaktır. Mikro tarih, süslü, parıltılı elbiseleriyle ekselansları majestelerinin ve soylularının, “devletlü azametlü” padişah hazretlerinin ve eşleri ile evlatlarının, “devşirilmiş” vezir-i azam ve vezirlerinin, komutanlarının yani sınırlı öznelere ötesine kapı aralayan bir anlayışı temsil etmektedir. Bunun yerine geçmişteki silik, sisli ve sıradan figürlere/insanlara ait manzarayı berraklaştırarak ön plana çıkarmanın işidir mikro tarih. Sıradan insanın geçmişine ait her kavramı, durumu, duyguyu, nesneyi incelemenin bir diğer adıdır.

Bu kitabın temel amacı, okul düzeyinde, “mikro tarih” kavramını hayat bilgisi, sosyal bilgiler, vatandaşlık ve tarih dersleri kapsamında ön plana çıkarmaktır. “Okul dışı öğrenme” gibi oldukça geniş bir kavramın şemsiyesi altında bu derslere özel, alan spesifik bir kavramı işlevsel kılmaktır. Kişi tarihi, aile tarihi, eşya tarihi, sözlü tarih, yerel tarih, SOKÜM gibi konu başlıklarında öğrencileri, geçmişe ya da bugüne ait kanıtları da kullanarak, “küçük/genç tarihçi” kılma sürecini hem teorik hem de uygulama örnekleriyle göstermeye çalışmaktayız.

Kitap için tüm meslektaşlarımızla 8-9 aydır çalışmaktayız. Bu süreçte diğer editör meslektaşım Prof. Dr. Gül Tuncel’le birlikte, sürece katkıda bulunan tüm akademisyen arkadaşlarımıza gösterdikleri çaba ve ortaya koydukları nitelikli ürün(ler) için içten teşekkürlerimizi sunuyoruz. Kitabın hem teorik çerçeve hem de uygulama örnekleriyle alana katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Tüm meslektaşlarımıza yeniden şükranlarımızı ifade etmek istiyoruz; kendilerinden ve ailelerinden zaman çalmadan bu çalışmaların ortaya çıkmadığını çok iyi biliyoruz. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullar gereği, kitap daha ucuza mal olsun diye, hem sayfa hem de kaynakça sayısı sınırlamaları koymak zorunda kaldığımızı da ifade etmek isteriz.

Bir diğer büyük teşekkür de Pegem ailesinin değerli emekçileri Sunay KARADAĞ, Selcan DURMUŞ Tuğba KAPLAN, Gürsel AVCI’ya bitmeyen yoğunlukları içerisinde verdikleri emek ve gösterdikleri zarafet ve sabır için en derin saygılarımızla teşekkürlerimizi ifade etmek isteriz. Varolunuz, sağolunuz.

Kitabın, tarih bilimi ve tarih dersleri algısına derinlik katmasını; öğrencilerin beceri gelişimine hizmet etmesini, ülkenin ihtiyaç duyduğu hoşgörü ile kimlik, değer ve demokrasi anlayışı gelişimine katkı sağlamasını umarak...

20 Kasım 2025

Prof. Dr. Yücel KABAPINAR, Prof. Dr. Gül TUNCCEL

İÇİNDEKİLER

Ön Söz..... iii

1. BÖLÜM

- 1.1. “Okul Dışı Öğrenme” Varken Mikro Tarih de Neyin Nesi:
Yeni Bir Kavramsallaştırma 1
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6039-0096
- 1.2. Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretim Programlarında Mikro
Tarihi Aramak: “Olmak ya da Olmamak Bütün Mesele Bu” 14
Fatma Torun - Adıyaman Üniversitesi
ORCID No: 0000 0002 2701 7377
- 1.3. Kuşaklararası Birlikteliğin Aracı Olarak Mikro Tarih:
Tarihsel ve Sosyal Empatiye Giden Yolda..... 32
Prof. Dr. Özgül Polat - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7426-5771
Uzm. Zehra Güneysu
ORCID No: 0000-0002-6557-406X

2. BÖLÜM

- 2.1. Kişi Tarihleri Olarak Benim Tarihim ve Biyografi: Tarihin ‘En Mikro’ Hali..... 42
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6039-0096
- 2.2. Okul Öncesi Dönemde Mikro Tarihi İşe Koşmak: “Benim Tarihim”
Uygulaması 55
Prof. Dr. Özgül Polat - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7426-5771
Uzm. Zehra Güneysu
ORCID No: 0000-0002-6557-406X
- 2.3. İlkokul Öğrencileri Kendi Tarihlerini Yazıyor ve Müzelerini Oluşturuyor:
“Benim Tarihim ve Müzem” 70
Dr. Ashhan KILIÇ- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
ORCID NO: 0000-0001-9953-7833
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6039-0096

3. BÖLÜM

- 3.1. Mikro Tarih Penceresinden “Aile Tarihi” Çalışmalarına Bakmak:**
Olanaklar, Sınırlılıklar, Fırsatlar ve Bir Kılavuz Önerisi 85
Prof. Dr. Banu ÇULHA ÖZBAŞ - Dokuz Eylül Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0003-4691-815X
Bilim Uzmanı Nesrin ASLAN - Dokuz Eylül Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0002-9931-2201
- 3.2. İlkokul Öğrencileri Ailelerinin Tarihlerini Yazıyor ve Müzelerini Oluşturuyor:**
“Ailemin Tarihi ve Müzesi” 99
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-6039-0096
Dr. Ashhan KILIÇ- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-9953-7833
- 3.3. Sınıf Öğretmeni Adayları Kanıtlar Işığında Aile Tarihlerini Yazıyorlar:**
“Nereden Geldik, Nereye Yol Alıyoruz?” 113
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-6039-0096
Arş. Gör. Selin OKUR - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0009-0009-1144-4647

4. BÖLÜM

- 4.1. Kuramdan Uygulamaya Nesnelerle Düşünme, Anlam Kurma ve Öğrenme Deneyimi: Bir Eşyanın Ardındaki Dünyanın Keşfi** 128
Prof. Dr. Gül Tuncel - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0002-2448-7955
- 4.2. Bir Nesne Tarihinden Aile Tarihine: Dedemin Cep Saatinden Dünyaya Bakmak** 140
Prof. Dr. Gül Tuncel - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0002-2448-7955
- 4.3. Eşyanın Tarihsel Süreçteki Değişim ve Sürekliliğinde Fen Bilimlerini Kullanmak: Teknoloji Temelli ve Disiplinlerarası Bir Arkaplan** 148
Prof. Dr. Filiz Kabapınar - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-5937-0880

5. BÖLÜM

- 5.1. Yaşadığımız Yerde Bir Zamanlar: Yerel Tarihi Anlamak ve Öğretmek.....** 168
Prof. Dr. Aşlı AVCI AKÇALI, Dokuz Eylül Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-7628-3180
- 5.2. Geleceğin Öğretmenleri Yanıbaşlarındaki Tarihi Araştırmayı Öğreniyor** 181
Prof. Dr. Aşlı AVCI AKÇALI, Dokuz Eylül Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-7628-3180
Beyza ALİAKAR
 ORCID No: 0009-0004-7163-2715
- 5.3. “Liseli Genç Tarihçiler Üsküdar’ın Tarihini Yazıyor, Belgeselini Çekiyor”
 Yerel ve Sözlü Tarih Projesine İlişkin Bir Hatırlatma** 198
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-6039-0096
- 5.4. Yerel Tarihi Karikatürlerle İşlemek: İlkokul Öğrencileri Çizerek Üsküdar’ın
 Tarihini Anlatıyor** 201
Uzm. Nuray BAŞPINAR - Milli Eğitim Bakanlığı
 ORCID No: 0000-0002-5649-8464

6. BÖLÜM

- 6.1. Mikro Tarih Çalışmalarının Olmazsa Olmazı Sözlü Tarih:
 Dudaklardan Dökülenler Tarih Yazıyor** 214
Dr. Öğr. Üyesi Hülya GÖLGESİZ - Ege Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0003-0843-7883
- 6.2. Geçmiş ile Kişisel Bağ Kurmanın Anahtarı Olarak Sözlü Tarih:
 Uygulama Örnekleri Üzerinden Bir Değerlendirme** 228
Dr. Öğr. Üyesi Hülya GÖLGESİZ - Ege Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0003-0843-7883

7. BÖLÜM

- 7.1. Teoriden Uygulamaya Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM):
 Hacıvat-Karagöz, Ebru, Kırkpınar, Minyatür, Çini Bize Neler Anlatıyor?.....** 246
Dr. Öğr. Üyesi Birsan Berfu AKAYDIN - Kocaeli Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0002-9118-4815
- 7.2. Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Programını Sosyal Bilgiler Dersinde
 Uygulamak: Beşinci Sınıflar Kültür Elçisi Olma Yolunda** 258
Mehmet Şükrü CAN - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0009-0005-5895-9171
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
 ORCID No: 0000-0001-6039-0096

7.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarımında Türküleri Kullanmak.....	269
<i>Dr. Öğr. Üyesi Birsen Berfu AKAYDIN - Kocaeli Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-9118-4815	

7.4. Yaşayan İnsan Hazinesiyle Üretim Tarihine Bakmak.....	280
<i>Dr. Öğr. Üyesi Gülten YILDIRIM - Pamukkale Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0002-5806-0802	

8. BÖLÜM

8.1. Teoriden Uygulamaya Hikâye Anlatıcılığı.....	294
<i>Doç. Dr. İlker Dere - Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0003-0993-7812	
<i>Dr. Yakup Ateş - Bağımsız Araştırmacı</i>	
ORCID No: 0000-0002-9111-3531	

9. BÖLÜM

9.1. Mikro Tarih Penceresinden “Müzeler”e Bakmak: Olanaklar, Temsiller ve Fırsatlar	304
<i>Prof. Dr. Banu Çulha Özbaş - Dokuz Eylül Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0003-4691-815X	
9.2. Kimlik ve Aidiyet Oluşumunda Bir Kentin Belleği: Hafıza Mekânı	325
<i>Dr. Feyza KARAKURT - Milli Eğitim Bakanlığı</i>	
ORCID No: 0000-0003-0566-217X	
<i>Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi</i>	
ORCID No: 0000-0001-6039-0096	

10. BÖLÜM

10.1. Tekilliği Anlamaktan Tarihsel Bağlamı Sorgulamaya: Mikro Tarih Kapsamında Örnek Olaylar ve Kanıtlardan Nasıl Yararlanılabilir?.....	337
<i>Dr. Cemal Gökhan OL - Milli Eğitim Bakanlığı</i>	
ORCID No: 0000-0001-7927-2751	

Yazarlar Hakkında	357
--------------------------------	------------

1. BÖLÜM

1.1.

“OKUL DIŞI ÖĞRENME” VARKEN MİKRO TARİH DE NEYİN NESİ: YENİ BİR KAVRAMSALLAŞTIRMA

Prof. Dr. Yücel KABAPINAR - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6039-0096

“İhtiyacımız olan şey kahramanlar değil, kahramanlara
ihtiyaç duymayan bir toplumdur”.

Bertolt Brecht

“Tarihi, sıradan halk değil büyük adamlar
(kahramanlar) yapar”.

Thomas Carlyle

Ana Kavram Olarak “Okul Dışı Öğrenme”: Tanım ve Kapsam

Binasıyla, bahçesiyle, sınıflarıyla, kantiniyle, bayrak direğiyle, Atatürk büstü ve köşesiyle, öğretmenleriyle, müdürüyle, müdür yardımcısıyla, hizmetlileriyle bir kurum olarak okul, “eğitim şart” sloganının merkezi olarak cehaletin bittiği ve öğrenmenin başladığı bir yer olarak önemlidir. Okul öncesine, ilkokula, ortaokula, liseye veya üniversiteye çocuğumuzun/torunumuzun başlaması (ya da mezun olması) yaşamdaki önemli dönüm noktaları olarak görülür. Çocuk okula başlarken, bazı kademeler için okul formları, defterler ve kalemler alınır; hayır dualarıyla “Allah zihin açıklığı versin”lerle okula başlanır; mezuniyet günleri ise tüm aile/sülale için çok değerlidir. Mutluluk gözyaşlarıyla kepler havaya atılır, fotoğraflar çekilir. Bu anlamda okul ve eğitim bir bütün olarak değerlidir.

Bir eğitim yılı 180 gündür; günde ortalama 6 saat ders gören bir öğrenci 1080 saat ders görür okulda/sınıfta, her biri 40’ar dakikadan. Öğrenci, 12 yıllık zorunlu eğitim boyunca 13.000 ders saatine yakın okuldadır. İki öğrencinin oturduğu sınıfta, kişi başı yarım metrekaresel bir alanda, 40’ar dakikalık 6 ders boyunca “uslu öğrenci” olmanız beklenir. Bu anlamda 1. sınıftan 6. sınıfa dek ‘çocuk hareketliliği’, 7. sınıftan lise sona dek ise ‘ergen etkileşimi’ frenlenmiş olur. Okulun ve formal eğitimin çocuk/öğrenci için anlamını ve sınırlılıklarını gösterme noktasında bu rakamlar önemlidir.

Bu okul merkezli öğrenmenin yanısıra ülkemiz için görece yeni sayılabilecek bir kavram da “okul dışı öğrenme” olarak kendini göstermektedir. Olasıdır ki, ülkemizde 2005 yılı öğretim programıyla ilk kez gündeme gelen bu öğrenme anlayışı, öğrenme alanının tekeli salt okul olmaktan çıkarmakta ve okul binasının ve duvarlarının ötesini de öğrenmenin öznelere haline getirmektedir.

“Okul dışı öğrenme” kimin, hangi dersin işidir? Sade bir düşünmeyle, sanki hayatla içiçe olma boyutuyla daha çok sosyal bilimlerle ilintili derslerin işi gibi geliyor. Daha çok sosyal bilgiler, tarih dersleri faydalanır, uygulamalar gibi düşünüyor insan. Oysa ki “Google akademik” arama motoruna “okul dışı öğrenme” yazmanız